

Aldığı Puan

**CEVAP
ANAHTARI**

**Türk Dili ve Edebiyatı
10. SINIF**

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İSTANBUL İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
2024-2025 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
I. DÖNEM II. YAZILI SINAVI (İL GENELİ ORTAK)

Adı ve Soyadı :.....
Sınıfı / Şubesi :.....
Öğrenci Numarası :.....

**SABAHA
OTURUMU**

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 7 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 (yüz) tam puan üzerinden değerlendirilecektir. Her sorunun puan değeri yanında belirtilmiştir.

1. Süpürgesi yoncadan
Gayet beli inceden
Ben seni sakınırım
Yerdeki karıncadan

Bu dördlükteki altı çizili sözcüğü, dizedeki anlamını karşılayacak biçimde bir cümle içinde kullanınız. (10 puan)

Öğrencilerden dizelerdeki "Korumak, esirgemek, gözetmek." anlamını fark edip bu anlamı karşılayacak cümleler kurması beklenir. Anlamı karşılayan, tamamlanmış, dizelerdekinden farklı cümleler tam puan olarak değerlendirilecektir.

2. Düşman geldi tabur tabur dizildi
Alnımıza kara yazı yazıldı
Tüfek icad oldu mertlik bozuldu
Eğri kılıç kınında paslanmalıdır

Bu dördlükten hareketle dönemin sosyal yaşamına veya tarihsel sürecine ilişkin öğeleri belirleyerek kendi cümlelerinizle yazınız. (10 puan)

Savaş teknolojisinin gelişmediği, kılıçla savaşların yapıldığı ve bu geleneksel yöntemin değer gördüğü bir devirden tüfeğin icat edildiği döneme geçiş sürecinde söylenmiştir. Düşmanla karşı karşıya yapılan savaş zamanı olduğu anlaşılmaktadır. Bu bilgileri içeren veya bu bilgilere gönderme yapan cevaplardan herhangi biri doğru kabul edilecektir.

3. Karac'oğlan tutma beni el gibi
Akıttım gözümden yaşı sel gibi
Bahçende açılan gonca gül gibi
Dizip al yanağa soldurma beni

Bu dizelerde kullanılan

a. Redifi bulunuz. (5 puan)

“gibi” redifinin tespit edilmesi tam puan değerindedir.

b. Kafiye bulunuz. (5 puan)

“-I” (tek ses benzerliği/yarım kafiye) (Kafiye olan seslerin bulunması tam puan değerindedir.)

c. Ölçüyü bulunuz. (5 puan)

Hece ölçüsü / 11'li / 11'li hece ölçüsü cevaplarından herhangi biri doğru kabul edilecektir.

ç. “Karac'oğlan” sözcüğündeki ses düşmesinin sebebini yazınız. (5 puan)

“Hece kalıbına uydurmak amacıyla ses düşmesi yoluna gidilmiştir.” cevabı ya da hece kalıbıyla ilişkilendirilen cevaplar doğru kabul edilecektir.

4. Dinleyin ağalar medhin eyleyim
Elma yanaklımın kara kaşlımın
O gül gözlerine kurban olayım
Dal gerdanlığımın da sırma saçlımın

O yârin açılmamış gülü goncadır
Boyu fidan beli gayet incedir
Mutabık fakirce hemen bencedir
İpek poşulumun güneş başlımın

Bu şiir parçasının; biçim, ahenk ve içerik özelliklerini dikkate alarak nazım biçimini ve nazım türünü tespit edip ilgili alana yazınız.

a. Nazım Biçimi: _____ **Koşma** _____ **(5 puan)**

b. Nazım Türü: _____ **Güzelleme** _____ **(5 puan)**

5.

Metin 1

Âşık olmuştur güneş ey dilber-i rânâ sana
Dolanır dünyayı hergiz bulamaz hem-tâ sana
Necâtî

Hem-tâ: Eş, benzer.

Hergiz: Asla, katiyen.

Dilber-i rânâ: Güzel sevgili, hoş sevgili.

Metin 2

Eski çağlarda Dünya'nın evrenin merkezi olduğuna; Güneş, Ay ve yıldızların Dünya'nın çevresinde döndüğüne inanılırdı. Buna inananlar içinde etkisi en uzun süreli olan Batlamyus'tur. Galileo ve Kepler gibi büyük bilginler, Dünya'nın ve öbür gezegenlerin Güneş'in çevresindeki yörüngelerde dolandığını kanıtladılar. Günümüzde de tek bir evren olduğuna dair görüşler değişmiştir; bugün paralel evrenler, çoklu evrenler gibi modeller üzerinde durulmakta ve buna ait yeni kanıtlar ortaya konmaktadır.

a. Necâtî Bey'den alınan bu beyti evrenin işleyişiyle ilgili verilen açıklamayla ilişkilendirerek yorumlayınız, yorumlarınızı bir gerekçeyle yazınız. (10 puan)

Güneş'in, Dünya'nın etrafında döndüğüne yönelik sözleri içeren beyitte Batlamyus'un Dünya'nın evrenin merkezi olduğuna dair düşünceleriyle ilişkilendirilebilecek bir durum vardır. Bu açıklama doğrultusunda verilen cevaplar doğru kabul edilecektir.

b. Bu beyitteki altı çizili sözcüklerden hareketle divan şiirinin dili ile ilgili iki özellik yazınız. (10 puan)

Divan şiirinin dilinin ağır olması; Arapça-Farsça sözcüklerin ve tamlamaların kullanılması, söz sanatlarıyla örülü bir dil kullanılması, sözcüklerin mecaz anlamlarının da yoğun bir biçimde kullanılması vb. cevaplardan herhangi ikisinin yazılması tam puan olarak değerlendirilecektir. Her bir doğru cevap 5 puan değerindedir.

6.

— Gazeteleri ne yapacak? Kabak çekirdeği mi saracak?
Yanaklarından alev çıkarak başladı. Siyah gözleri eğlenip eğlenmediğimi anlamak için yüzüme batıp çıkıyordu. Ben tabii bir tebessüm gölgesi bile bulundurmuyacak kadar ciddi olmuştum.

Bu parçada geçen fiilimsilerden ikisini aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

Öğrencilerden “çıkarak, eğlenip, eğlenmediğini, anlamak, batıp, bulundurmuyacak” sözcüklerinden herhangi ikisini tespit etmesi beklenir.

Her bir doğru cevap 5 puan değerindedir.

7. Yedili hece ölçüsü ve "aaxa" uyak düzeniyle tek dördlükten oluşan, "aşk, yardımseverlik, dostluk" temalarından herhangi birine ilişkin bir mâni yazınız. (20 puan)

Oluşturulan dizeler yedili hece ölçüsüyle yazılmış olmalı. (5 puan)

Oluşturulan dizeler “aaxa” uyak düzenine uymalı. (5 puan)

Oluşturulan dizeler dördlük hâlinde tamamlanmalı. (5 puan)

Oluşturulan dizeler "aşk, yardımseverlik, dostluk" temalarından herhangi biriyle ilişkilendirilmelidir. (5 puan)